

ANÀLISI MUSICAL I i II

1. Presentació.

L'Anàlisi Musical és una matèria que es desenvolupa en els dos cursos de batxillerat i que pretén que l'alumnat entenga els elements interns i externs que configuren una obra musical i li donen sentit comunicatiu enquadrada en un temps determinat. Entendre el que ens vol transmetre una obra i la relació amb el context ajudarà l'alumnat a comprendre profundament la música i, per tant, la seua recepció analítica i experiència com a oients, en definitiva, propiciar un acostament a la música molt més vivencial.

Analitzar diverses propostes musicals amplia el context sonor de l'alumnat, ajuda a valorar la diversitat com a font d'enriquiment cultural, desenvolupa l'esperit crític, la curiositat, així com l'ampliació d'un vocabulari propi a través de la formulació de judicis argumentats.

L'enfocament didàctic general d'aquesta matèria presenta diversos vessants. En el cas de l'escolta, ha de ser un procediment perceptiu centrat en l'anàlisi musical amb suports gràfics i audiovisuals variats que potencien l'actitud activa de l'alumnat. Aquesta escolta activa propicia extraure similituds i diferències emprant processos inductius i deductius derivats de l'anàlisi. D'altra banda, el vessant pràctic de la matèria permet a l'alumnat concebre i assimilar, de manera vivencial, el que ha après a través de l'anàlisi, tant en interpretacions, creacions o en la realització de projectes.

Aquesta matèria parteix dels aprenentatges generats a l'etapa de l'educació secundària obligatòria, la qual dona continuïtat i amplia l'espectre de sabers relacionats amb l'estudi de l'anàlisi musical, i ofereix una visió més concreta i menys generalista, tot i respectar, com es detallarà en el present document, tant la fisonomia de les competències específiques com de la distribució de sabers bàsics.

Pel que fa a la connexió amb altres matèries de la modalitat de Música i Arts Escèniques, l'Anàlisi Musical està relacionat directament amb les matèries d'Història de la Música i la Dansa i amb Llenguatge i Pràctica Musical.

Tot i que la matèria de Llenguatge i Pràctica Musical se centra en l'aspecte més interpretatiu i la matèria d'Anàlisi Musical en el perceptiu a través de la comprensió dels elements que li donen sentit a una obra musical, les dues matèries es complementen.

La relació amb la matèria d'Història de la Música i la Dansa es concep des de la relació de l'anàlisi musical amb els contextos socials i històrics, els estils, els gèneres, els períodes o les compositores i els compositors.

D'igual manera, pel que fa a altres matèries de modalitat, l'Anàlisi Musical es relaciona en Arts Escèniques amb sabers bàsics, com ara els gèneres escènics i les formes que se'n deriven, i amb Cor i Tècnica Vocal pel que fa a sabers bàsics, com ara la veu i les agrupacions vocals, els gèneres vocals i les formes que se'n deriven o l'anàlisi de la interpretació vocal pròpia.

Tot i que la competència clau que més contribueix a la matèria d'Anàlisi Musical és la competència en consciència i expressió cultural (CCEC), en aspectes com ara el desenvolupament de l'escolta analítica, l'anàlisi dels elements que conflueixen en una obra musical i la visió global que se'n deriva o l'establiment de criteris propis envers les propostes musicals que ajuden a construir la identitat cultural pròpia de l'alumnat, la matèria d'Anàlisi Musical, a partir dels coneixements, les habilitats i les actituds que se'n deriven contribueix al desenvolupament del conjunt de les competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat en finalitzar el Batxillerat.

Pel que fa a la competència en comunicació lingüística (CCL), atesa la importància de la comprensió de la informació a través del discurs verbal, gràfic o audiovisual, el paper clau de

l'argumentació crítica, el raonament verbal i escrit i la interacció entre els llenguatges verbal i musical.

La competència plurilingüe (CP) s'afavoreix pel que fa a l'anàlisi d'obres vocals de diversos estils i períodes en diversos idiomes i per la necessitat d'entendre el missatge i l'estructuració del text en relació amb la música.

En relació amb la competència matemàtica, ciència, tecnologia i enginyeria (STEM), l'anàlisi musical afavoreix la relació amb les dimensions matemàtiques referides al ritme, la duració, els intervals, les tonalitats, els elements físics del so o les seues unitats de mesura. A més, el desenvolupament de treballs d'investigació basats en l'anàlisi musical posa de manifest l'ús del mètode científic.

Per l'ús de diverses eines digitals, manipulació d'aparells de gravació de so o de programes musicals d'edició de so i vídeo per a la realització de projectes audiovisuals i com a suport de l'anàlisi musical, aquesta matèria afavoreix la competència digital (CD).

Respecte a la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA), l'anàlisi musical comporta la realització de tasques individuals i col·lectives de pertinença a un col·lectiu, d'índole teòrica i pràctica, que conflueixen en aspectes com ara l'empatia, el diàleg, el respecte o l'autocrítica. També la capacitat de cerca d'informació diversa, utilitzant diverses fonts i mitjans, necessària en molts aspectes de l'anàlisi musical, ajuden a desenvolupar aquesta competència.

Com que uns dels enfocaments de l'anàlisi musical se centra en les relacions entre la música i els processos d'identitat social i cultural, aquesta matèria també contribueix al desenvolupament de la competència ciutadana (CC), així com el respecte per totes les músiques del patrimoni que afavoreix una relació més elevada dels aprenentatges en els contextos socioculturals més pròxims a l'alumnat.

La matèria d'Anàlisi Musical també es relaciona en la competència emprenedora (CE) perquè implica la capacitat d'escollir i dissenyar projectes amb criteri propi basats en l'anàlisi musical, i desenvolupa fases, opcions i estratègies amb responsabilitat, perseverança i resiliència.

De la mateixa manera i en relació amb aquestes competències, aquesta matèria també contribueix a la consecució dels objectius del batxillerat, sobretot pel que fa al desenvolupament de la sensibilitat artística i literària, així com del criteri estètic com a fonts de formació i enriquiment cultural (objectiu I). També es relaciona directament amb altres objectius, com ara el desenvolupament d'un esperit crític (objectiu b), assentar hàbits de lectura, estudi i disciplina com a mitjà de desenvolupament personal (objectiu d), utilitzar amb solvència i responsabilitat les tecnologies de la informació i la comunicació (objectiu g) o assentar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític (objectiu n).

En el present document es detallen i relacionen els diversos components que conformen el currículum de la matèria d'Anàlisi Musical: les competències específiques, els sabers bàsics, les situacions d'aprenentatge i els criteris d'avaluació.

Les competències específiques giren al voltant de dos eixos. En primer lloc, la comprensió del discurs musical, tant dels elements com de la relació amb el context i, en segon lloc, la construcció de propostes musicals, tant des del punt de vista interpretatiu com de realització de projectes d'investigació basats en l'anàlisi. Aquests eixos propicien el desenvolupament de les capacitats de l'alumnat a través del coneixement, l'ús i l'aplicabilitat de l'anàlisi musical com una eina indispensable per a entendre la música.

Els sabers són el conjunt de continguts que l'alumnat ha d'assolir en finalitzar el batxillerat. Estan estructurats en dos blocs, que es subdivideixen alhora en dos subblocs, relacionats entre si i que s'han de treballar de manera integrada. El primer bloc, Percepció i

anàlisi, pretén treballar els contextos musicals i culturals i els elements estructurals i tècnics que conformen una obra. El segon bloc, fa referència a la dimensió pràctica de l'anàlisi musical, tant des del vessant de la interpretació com de la creació de projectes.

En les situacions d'aprenentatge es presenten un conjunt de principis i criteris per al disseny de les activitats a través de les quals s'han de desenvolupar els aprenentatges de la matèria i en les quals l'alumnat participarà de manera activa i relacionarà les activitats d'aula amb situacions reals.

Per últim, els criteris d'avaluació permeten conèixer el grau d'aprenentatge adquirit i el nivell d'acompliment dels sabers bàsics per part de l'alumnat. Cadascuna de les competències específiques deriva en diferents criteris d'avaluació que precisen els diversos elements de la competència i que han estat definits per a cadascun dels dos cursos a través de fites.

2. Competències específiques.

2.1. Competència específica 1.

Identificar els diversos elements tècnics que conformen una obra musical i analitzar, mitjançant diverses aproximacions, les seues característiques i funcions en l'organització global.

2.1.1. Descripció de la competència.

Al llarg de la història, els compositors, les composidores o els grups musicals han utilitzat els diversos elements del llenguatge de la música per donar forma i sentit a la seua composició segons la intencionalitat d'aquesta i del que es vol transmetre.

La identificació d'aquests elements i les seues característiques i funcions afavoreix una millor entesa del discurs musical, del que ens vol dir l'obra, a més de propiciar més sensibilitat per a la música.

La realització d'anàlisis musicals a través de diverses aproximacions ha de ser una constant en la tasca de l'analista musical, ja que ens permet obtindre múltiples visions de l'element en el qual posem el focus, per a entendre millor les seues característiques i funcions. Principalment, des del punt de vista auditiu com un element preceptiu a partir de l'escolta activa, però també per la fisiognomia de la mateixa matèria a través de partitures, és per això que és fonamental assentar el coneixement referit a les representacions gràfiques de la notació i els elements que la conformen. També l'ús d'altres formats gràfics de suport, el maneig de recursos audiovisuals que faciliten l'apropament a l'audició i el visionat del que s'analitza com a complement i reforç o l'ús de recursos digitals diversos, tant de webs com de programes i aplicacions, ajuden a entendre els elements analitzats i han de ser una constant.

S'entenen com a elements tècnics que conformen una obra, sotmesos a entendre a través de l'anàlisi, com funcionen i quines característiques presenten, els referits al ritme, l'harmonia, la melodia, el timbre, els components de caràcter i expressió, etc.

A partir de la identificació, la descripció de les característiques d'aquests elements possibilitarà fer comparacions entre els elements tècnics de diverses composicions d'estils i gèneres variats, fet que permet a l'alumnat accedir a un univers sonor ampli que possibilita l'enriquiment dels seus gustos musicals i l'ampliació del seu repertori artístic.

A través d'aquesta competència específica s'assoleix la competència clau de consciència i expressió cultural.

En finalitzar el primer curs, l'alumnat haurà de distingir els elements tècnics que conformen una obra musical per a poder analitzar-ne les característiques musicals bàsiques, fent ús de l'escolta activa i de partitures i altres formats i recursos de manera guiada fomentant una actitud de recepció activa i apreciació cap al discurs musical.

En finalitzar el Batxillerat, l'alumnat haurà de descriure una obra musical a través de les característiques i les funcions dels seus elements, establir analogies i diferències entre diverses obres musicals, fent ús de l'escolta activa i de partitures, altres formats i recursos amb autonomia, mostrant capacitat d'anàlisi i posicionament crític davant del discurs musical.

2.2. Competència específica 2.

Analitzar l'organització estructural d'una obra musical, establint relacions amb l'estil, el gènere i el context de creació on pren forma i es desenvolupa valorant i respectant la diversitat cultural.

2.2.1. Descripció de la competència.

L'anàlisi musical permet establir vincles entre els elements d'organització estructural d'una obra musical i les característiques estilístiques de l'entorn. Les peculiaritats quant a característiques estructurals i d'organització dels elements que integren una obra musical en cada situació, període, estil o gènere musical determinen la forma o l'estructura resultant a partir de procediments compositius, com ara la repetició, la variació, el contrast o el desenvolupament.

La identitat cultural es desenvolupa a través del reconeixement dels trets característics de les expressions culturals que conformen el patrimoni musical, i aquest és l'expressió del moment històric i social en què va ser creat. De la mateixa manera, la valoració de la diversitat cultural i artística, des d'un punt de vista de societats canviants, suposa valorar i respectar les diferències i les aportacions d'altres contextos i entorns.

És així com aquest respecte per totes les músiques de qualsevol època, occidentals o d'altres cultures, possibilita la transferència dels aprenentatges als contextos socioculturals quotidians en què és present la música en la vida del nostre alumnat.

Per tant, el coneixement d'un gran ventall de propostes musicals, compositors i compositores significatives i representatives d'alguna època, estil o gènere i la seua relació amb el context i la funcionalitat, així com la seua evolució al llarg del temps, ajuden a conformar aquesta identitat cultural.

Tenen importància les relacions contextuais amb conceptes i informacions de diverses disciplines humanístiques, científiques i socials, especialment les interaccions que s'estableixen entre la música i la història, l'art i la literatura.

L'anàlisi musical, entés com una eina de coneixement i d'apropament exhaustiu a qualsevol proposta musical, afavoreix el coneixement i la valoració crítica d'aquestes propostes i conforma criteris propis de comprensió en relació amb el present i el passat, a més de ser clau a l'hora de mantindre i divulgar el patrimoni musical i artístic.

Donar a conèixer aquest patrimoni és un factor determinant que permet relacionar propostes musicals diverses, no tan sols de la història de la música occidental, sinó d'altres cultures, estils afins a la música popular urbana del present i la música tradicional, i posar en èmfasi el nostre patrimoni musical valencià, integrat en les diverses propostes musicals proposades, pel que fa a obres, estils, gèneres, grups o músics.

A través d'aquesta competència específica s'assoleix la competència clau de consciència i expressió cultural.

En finalitzar el primer curs, l'alumnat haurà d'analitzar les estructures formals més rellevants, reconèixer les característiques que relacionen una obra musical amb un estil determinat i comprendre els condicionants artístics, històrics i socials que l'envolten.

En finalitzar el batxillerat, l'alumnat haurà d'identificar els principals gèneres i estils, associar diverses estructures formals en diverses obres i argumentar els factors artístics, històrics i socials que les envolten.

2.3. Competència específica 3.

Fer comentaris i crítiques musicals de manera argumentada i amb una terminologia adequada, mostrant actitud de respecte cap a les opinions alienes i desenvolupant un pensament crític.

2.3.1. Descripció de la competència.

Aquesta concepció analítica basada en la realització de comentaris i crítiques musicals complementa les habilitats que s'adquireixen en la identificació i l'anàlisi dels elements que ordenen la música i dels mecanismes que ens permeten comprendre-la (CE1) i a les diverses maneres d'analitzar la música en relació amb els contextos de creació i canvis evolutius en l'àmbit estilístic (CE2), que, al mateix temps, proporcionen a l'alumnat una terminologia i unes eines necessàries per a expressar, de manera fonamentada, la seua valoració personal sobre el que es deriva d'una obra musical.

Pel que fa als comentaris i les crítiques musicals derivades de l'audició, des del punt de vista del tipus d'escolta i les variables socials i culturals que influeixen en aquest procés, és evident que l'escolta és un procediment central en l'anàlisi musical, però la percepció musical no s'ha de centrar únicament en l'escolta musical en el format tradicional, és a dir, en situació de recepció davant d'una font sonora. L'audició musical i la seua anàlisi també s'han d'aplicar a la interpretació, tant individual com grupal, del que s'escolta i a les diferents versions que se'n deriven d'una mateixa proposta musical, amb tots els factors que incideixen en la versió final des del punt de vista de l'interpret i del que es vol transmetre.

D'altra banda, la lectura de crítiques musicals diverses en mitjans escrits i digitals serviran com a model pel que fa a l'estructura del text, els temes, el vocabulari, etc., i serviran per a fomentar el respecte als drets d'autoria i la propietat intel·lectual.

A partir dels resultats obtinguts de la diversitat d'anàlisis realitzades i de la consulta de diverses fonts fiables, s'ha de fomentar la capacitat individual de manifestar lliurement els pensaments i compartir reflexions crítiques al voltant del fet musical, sense temor a ser jutjat o rebutjat pel que es diu o com es diu, fet que contribueix a assentar les bases del desenvolupament comunicatiu i de capacitat d'expressió i fomenta el desenvolupament emocional i l'autoestima. És per això que és de summa importància fer exposicions dels diversos resultats obtinguts, individuals, en grup i en diversos contextos i formats, i difondre aquests a través de mitjans analògics o digitals.

El reforç d'aquestes capacitats d'expressió a través de la música facilita la comunicació, les relacions socials i cognitives i desenvolupa l'oportunitat de compartir el diàleg derivat d'una anàlisi musical. De fet, la pràctica de l'expressió del pensament en contextos grupals afavoreix l'aprenentatge col·lectiu i facilita la transmissió de coneixements entre iguals. És evident, doncs, que aquesta funció de l'anàlisi musical atorga un paper fonamental a l'argumentació crítica i al raonament a través de l'ús d'una terminologia adequada, tant en contextos orals com escrits, desenvolupant un pensament crític com a font d'inspiració i creació d'un llenguatge propi a través de l'elaboració de comentaris diversos. És per això que aquesta competència específica ajuda a desenvolupar la competència personal, social i d'aprendre a aprendre, a més de la competència clau de consciència i expressió cultural.

En finalitzar el primer curs, l'alumnat haurà d'expressar una opinió pròpia sobre les obres analitzades amb un vocabulari adequat i elaborar ressenyes musicals i ampliar la percepció auditiva activa aplicada a la interpretació.

En finalitzar el batxillerat, l'alumnat haurà d'expressar judicis personals de manera argumentada sobre les obres analitzades amb una terminologia més desenvolupada i justificar-la a partir de la selecció d'informació en diversos mitjans i publicar crítiques i comentaris escrits propis.

2.4. Competència específica 4

Construir propostes musicals basades en elements musicals i estructures formals conegudes, mitjançant la veu, el cos, instruments o mitjans digitals, manifestant emocions i sentiments.

2.4.1. Descripció de la competència

El treball de la música a través d'un enfocament analític permet a l'alumnat participar activament en el desenvolupament de propostes musicals, partint de models d'elements analitzats que connecten les característiques sonores d'una obra o un fragment amb la funció expressiva d'aquesta.

L'autoexpressió a través de la construcció de propostes musicals basades en la interpretació, la creació i la improvisació musical a través de la veu, el cos i els instruments permet compartir experiències sonores vinculades amb les emocions i els sentiments. Afavorir aquestes experiències a través de l'assimilació pràctica de diverses fórmules rítmiques, patrons harmònics i melòdics, procediments compositius fonamentals o estructures formals de diversos estils prèviament analitzades, propicia l'autoconfiança, el desenvolupament d'un pensament propi, la capacitat de col·laboració i, per descomptat, motiva la formació de la identitat cultural pròpia, a més de prendre consciència de la funcionalitat i l'aplicabilitat de l'anàlisi musical.

La interpretació, la improvisació i la creació grupal han de ser els tres eixos fonamentals per a la construcció d'aquestes propostes pràctiques. D'una banda, interpretar amb el que tenim al nostre abast, instruments diversos, veu i cos, permet reproduir i exemplificar fragments i propostes diverses d'obres, elements o estructures prèviament analitzades amb una visió més crítica i propera al discurs musical, que afavoreix l'expressivitat d'aquesta. D'altra banda, la improvisació i la creació musical de propostes senzilles permeten aplicar els components analitzats en propostes i creacions musicals, des d'un punt de vista més vivencial.

Tanmateix, com que el desenvolupament d'alguna idea, proposta o creació musical implica un procés d'elecció de materials musicals i d'estil en funció del que es vol expressar, és evident que la funcionalitat prèvia de l'anàlisi musical propiciarà unes eines necessàries que, d'una altra manera, no s'obtidrien, la qual cosa possibilita la construcció de noves obres en contextos on s'integre el nou material musical.

De la mateixa manera, animar aquestes iniciatives cap a l'ús de noves eines digitals per a la creació artística potenciarà la capacitat de l'alumnat per a expressar-se i comunicar-se i aplicar els coneixements obtinguts a través de mitjans que amplien la seua tasca performativa. Per tant, la utilització d'eines audiovisuals, tant per a la gravació en el context escolar de cara a l'anàlisi crítica i estètica de les pròpies interpretacions, com l'ús de programes d'edició d'àudio i vídeo i de creació musical multipistes, enllaça la funcionalitat de l'anàlisi musical en la realitat que envolta el context del mateix alumnat, i l'apropa i li dona sentit.

Aquesta competència específica ajuda a desenvolupar la competència personal, social i d'aprendre a aprendre, ja que es basa en propostes grupals d'interpretació, a més de la competència clau de consciència i expressió cultural.

En finalitzar el primer curs, l'alumnat haurà de reproduir i crear breus fragments o estructures musicals, de manera pautada i guiada, en relació amb els elements i els components que són objecte d'anàlisi.

En finalitzar el batxillerat, l'alumnat haurà de generar propostes musicals diverses, de manera més acurada, basades en la improvisació i en la creació musical sobre els elements, els components i les estructures analitzades.

2.5. Competència específica 5

Elaborar projectes musicals d'investigació i divulgació basats en l'anàlisi musical, fent ús d'eines TIC en diversos contextos i formats, generant implicacions en l'entorn social i afavorint la integració de la música en projectes artístics.

2.5.1. Descripció de la competència

Els projectes musicals, tant individuals com en grup, impliquen l'acceptació i la comprensió de l'existència de rols diversos, a la vegada que el respecte i la valoració de l'opinió dels altres. L'adquisició de responsabilitats en el desenvolupament del projecte contribueix a la valoració de les oportunitats personals i socials derivades del projecte, així com l'establiment d'una identitat cultural pròpia, conformada conjuntament al desenvolupament de les competències restants.

El desenvolupament del projecte comporta diverses fases de realització, la recollida d'informació i l'elecció de les característiques del projecte en funció del que es vol aconseguir, així com la seua difusió fora de l'aula i l'adaptació al context. L'avaluació d'aquest servirà per a aconseguir una retroalimentació que facilite la proposta d'idees creatives i nous plantejaments per a resoldre els possibles entrebancs amb autonomia.

Els suports tecnològics utilitzats per a la creació, la gravació i la difusió del projecte permeten a l'alumnat aplicar de manera pràctica el que ha adquirit en la matèria. Per a fer-ho, es respectaran les normes d'autoria i protecció de dades que afavoriran un ús responsable i crític de la cultura digital.

Els projectes dissenyats a partir de l'anàlisi musical deriven de la investigació i l'aprofundiment del que s'ha après i fusionen i admeten en la seua configuració molts dels aspectes tractats de manera aïllada en la descripció de la resta de competències: la creació, l'anàlisi auditiva, la investigació analítica d'obres i estils diversos, la crítica musical, les presentacions analítiques d'elements, estructures o obres analitzades, l'anàlisi interpretativa des de diversos vessants i les seues conclusions o l'elaboració de materials diversos, però també en l'efecte que la música, com un mitjà terapèutic, pot generar en qui la percep, incidint en la salut i les emocions.

D'altra banda, els projectes artístics més globals que es relacionen amb altres matèries presenten un grau d'execució més elevat pel que fa al disseny i la realització i precisen la col·laboració entre docents de diverses àrees afins implicades i les necessitats sorgides des de l'entorn del centre. En aquest cas, serà fonamental la hibridació de la música amb altres formes d'expressió artística a partir d'obres textuais, narratives, escèniques, etc. De fet, l'anàlisi de les característiques i les funcions que aconsegueix la música en relació amb aquestes formes d'expressió permeten l'alumnat treballar recursos musicals que generen ambients emocionals diversos per a poder desenvolupar projectes d'aquesta índole.

Aquesta competència específica ajuda a desenvolupar la competència emprenedora, per tot el que implica la generació d'un projecte basat en l'anàlisi musical, a més de la competència clau de consciència i expressió cultural.

En finalitzar el primer curs, l'alumnat haurà de crear continguts derivats de l'anàlisi musical, de manera guiada, que li possibiliten l'elaboració de diversos projectes com a mostra d'aplicació funcional dels aprenentatges d'anàlisi musical assolits, posant especial interès en les funcions de la música en combinació amb altres formes d'expressió artística.

En finalitzar el batxillerat, l'alumnat haurà de crear continguts més globals, derivats de l'anàlisi musical, i proposar projectes musicals de caràcter interdisciplinari com a mostra d'aplicació funcional dels aprenentatges d'anàlisi musical assolits, posant especial interès en els usos terapèutics de la música.

3. Sabers bàsics

3.1. Introducció

En el present apartat presentem els sabers bàsics que s'han de desenvolupar en els dos cursos de la matèria d'Anàlisi Musical.

Els sabers bàsics són el conjunt de continguts que l'alumnat ha d'aprendre en cada nivell per a poder adquirir les competències específiques. Aquests sabers imprescindibles poden ser ampliat i adaptats pel professorat al context escolar propi. Es presenten distribuïts en dos blocs que alhora es divideixen en dos subblocs (SB). Aquests subblocs també se subdivideixen en grups temàtics (G) de diversos sabers, seguint l'estructura de l'etapa de secundària obligatòria.

El primer bloc, Percepció i anàlisi, fa referència als sabers que es treballaran des del vessant perceptiu del so i l'anàlisi consegüent. En el primer subbloc, Contextos musicals i culturals, trobem sabers referits a la diversitat d'estils o gèneres musicals. En el segon subbloc, Elements estructurals i tècnics, trobem més pes de sabers referits a elements, com ara l'estructura i la forma, el caràcter, el timbre, la melodia, l'harmonia, el ritme o la notació.

El segon bloc, Dimensió pràctica de l'Anàlisi Musical, fa referència, en primer lloc, a l'anàlisi musical adaptada a la interpretació, la improvisació i la creació musical en el subbloc Expressió individual i col·lectiva i, en segon lloc, a la realització de projectes, pel que fa a la planificació, la producció, la investigació o la utilització de recursos digitals i de les TIC, detallats en el subbloc Projectes.

És evident que tant els dos grans blocs com els subblocs es relacionen entre ells i permeten ser treballats de manera integrada i globalitzada.

En la gradació de sabers per a cadascun dels dos cursos es pot observar que aquests estan seqüenciats partint del més genèric al més concret, i del més senzill al més complex. Primerament, trobem en el 1r curs els sabers referits als elements que ordenen la música i les eines per a percebre-la, i es fa una concreció detallada dels aspectes formals i estructurals de la música a través de diverses aproximacions a l'anàlisi musical. En el 2n curs es plantegen més detalladament els sabers en relació amb l'anàlisi dels contextos i els estils, tant històrics com de la música tradicional i popular urbana. Els dos cursos plantegen una aplicació pràctica dels sabers que s'especifica en el bloc Dimensió pràctica de l'Anàlisi Musical. Particularment, el subbloc 2.2. referit als projectes presenta, com es pot veure, uns grups de sabers que s'han de treballar tant en 1r com en 2n, tot i que el grau d'aprenentatge dels continguts descrits no serà el mateix en els dos cursos, i es presentaran alguns trets específics: d'una banda, pel que fa a la planificació dels projectes, en 2n s'aprofundirà més en els projectes interdisciplinaris. D'altra banda, pel que fa a la producció artística, la terminologia musical emprada, així com l'argumentació oral i escrita d'aspectes constructius, valoratius o de difusió del projecte, serà més tècnica i desenvolupada que en el 1r curs. En la mateixa línia, en 1r s'aprofundirà més en ressenyes analítiques i en 2n en aspectes d'investigació i crítica musical.

Les competències específiques es relacionen en el conjunt de sabers de la matèria. Les competències 1 i 2 fan referència al bloc 1, Percepció i Anàlisi, i les competències 3, 4 i 5 estan referides al bloc 2, Dimensió pràctica de l'Anàlisi Musical.

3.2. Bloc 1. Percepció i anàlisi

SB 1.1. Contextos musicals i culturals CE2	1r curs	2n curs
G1. Propostes musicals		
• Compositores i compositors de diferents estils i èpoques amb perspectiva igualitària.	X	X
• Obres de diferents estils i èpoques. Versions d'una mateixa obra.	X	X
• Patrimoni musical de la Comunitat Valenciana.	X	X
G2. Gèneres musicals		
• Classificació dels gèneres musicals des de la música occidental medieval fins als nostres dies.		X
• Característiques sonores i estilístiques des de la música occidental medieval fins als nostres dies.		X
• Funcionalitat dels gèneres musicals i escènics.		X
• Gèneres i particularitats formals de la música tradicional.		X
• Gèneres i particularitats formals de la música popular urbana dels segles XX i XXI.		X
• Músiques no occidentals. Diferències estructurals.		X
- G3. Organologia		
• Evolució organològica de les principals famílies instrumentals.		X
• Funcions i característiques en agrupacions instrumentals representatives.		X

SB 1.2. Elements estructurals i tècnics CE1, CE2	1r curs	2n curs
G1. Tècniques d'anàlisi musical		
• L'anàlisi musical. Enfocaments i objectius.	X	
• L'escolta activa i l'estudi de partitures com a suport per a l'anàlisi.	X	
• Tècniques d'anàlisi auditiva d'obres representatives de diverses èpoques, estils i gèneres.	X	
• La comparació com a tècnica analítica.		X
• Tècniques d'anàlisi auditiva i de partitures.	X	X
• Tècniques per a l'anàlisi del context de creació.		X
G2. El caràcter		
• Expressió musical. Agògica, dinàmica, caràcter.	X	
G3. El timbre		
• Veus i instruments en obres de diferents èpoques i estils.	X	
G4. El ritme		
• Elements rítmics bàsics.	X	
• El ritme melòdic i harmònic.	X	
G5. Melodia i harmonia		

<ul style="list-style-type: none"> • La melodia. Tipus i característiques. • L'harmonia. Funcions i processos harmònics. Acords, tonalitats, modulacions i progressions. • Tipus de cadències. • Textures musicals: monòdica, polifònica, homofònica, contrapuntística i melodia acompanyada. 	X	
	X	
	X	
	X	
G.6 Estructura i forma		
<ul style="list-style-type: none"> • Recursos compositius generadors de la forma musical: repetició, variació, contrast i desenvolupament. 	X	
<ul style="list-style-type: none"> • Classificació i tipologies formals: formes simples, compostes i lliures. Formes tipus. Representació d'esquemes formals. 	X	
<ul style="list-style-type: none"> • Formes històriques des de la música occidental medieval fins als nostres dies. 		X
<ul style="list-style-type: none"> • Sintaxi musical: motiu, semifrase, frase, període, secció i moviment. 	X	
G.7 Notació		
<ul style="list-style-type: none"> • La partitura com a suport de l'anàlisi auditiva. Elements bàsics i representacions gràfiques de la notació musical convencional. 	X	
<ul style="list-style-type: none"> • Grafies no convencionals d'altres músiques. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> • Partitures gràfiques com a suport de l'anàlisi. 	X	X

3.3. Bloc 2. Dimensió pràctica de l'Anàlisi Musical

SB 2.1. Expressió individual i col·lectiva CE4	1r curs	2n curs
G1. Interpretació		
<ul style="list-style-type: none"> • Fragments musicals aplicats a la pràctica vocal, instrumental i corporal. 	X	
<ul style="list-style-type: none"> • Elements bàsics d'organització estructural aplicats a la pràctica. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> • Elements bàsics i representacions gràfiques de la notació musical aplicats a la pràctica. 	X	
G2. Creació i improvisació		
<ul style="list-style-type: none"> • Principis de creació musical. Elements, estructures i recursos. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> • La improvisació i l'experimentació sobre elements musicals i estructures formals. 		X
<ul style="list-style-type: none"> • Les partitures gràfiques. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> • Aplicacions, webs i programes d'edició d'àudio, vídeo, de partitures i de creació musical multipistes. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> • Gravacions audiovisuals en context escolar. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> • El control de les emocions i els sentiments. 	X	X

SB 2.2. Projectes CE3, CE5	1r curs	2n curs
G1. Planificació		
<ul style="list-style-type: none"> Fases i criteris de valoració i difusió en projectes d'anàlisi musical i interdisciplinaris. 	X	X
G2. Producció artística		
<ul style="list-style-type: none"> L'anàlisi musical. Investigació. Selecció d'informació. Fonts. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> Ressenyes musicals. 	X	
<ul style="list-style-type: none"> Escrits analítics, d'opinió i investigació: comentaris i crítica musical. 		X
<ul style="list-style-type: none"> Terminologia musical. Argumentació oral i escrita. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> Funció de la música en combinació amb altres formes d'expressió artística. 	X	
<ul style="list-style-type: none"> Ús terapèutic de la música. 		X
G3. Recursos digitals i de les TIC		
<ul style="list-style-type: none"> Recursos digitals i de les TIC aplicats a projectes d'anàlisi musical. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> Llicències d'ús, autoria i protecció de dades 	X	X
G4. Actitud		
<ul style="list-style-type: none"> Pautes d'atenció, respecte i valoració d'opinions diverses. 	X	X
<ul style="list-style-type: none"> Estratègies de responsabilitat i assumpció de diferents rols. 	X	X

4. Situacions d'aprenentatge

El disseny de situacions d'aprenentatge ha d'afavorir l'assoliment de les cinc competències específiques de la matèria i estan enfocades a aconseguir un aprofitament dels recursos i els mitjans disponibles a l'hora d'impartir la matèria i promoure l'aprenentatge competencial de l'alumnat. En aquest apartat, s'exposen els principis i els criteris que permeten desenvolupar plantejaments didàctics diversos.

En primer lloc, per la fisiognomia de la matèria i les competències específiques que s'han d'assolir, s'hauran d'establir situacions d'aprenentatge que combinen la classe dirigida i magistral amb altres basades en metodologies actives a partir de la indagació, la col·laboració, la investigació o la improvisació i la creació musical d'elements o estructures analitzades.

Pel que fa als tipus d'agrupaments i per la fisiognomia de la matèria, s'afavoriran tant propostes individuals que permeten una reflexió i una anàlisi pròpia, passant pels xicotets grups fins el gran grup, que possibiliten fomentar l'aplicació pràctica de l'anàlisi en projectes d'investigació, tertúlies dialògiques, interpretació, improvisació o creació. Aquest fet du implícit el treball col·laboratiu dialògic que contribueix a un desenvolupament de la competència personal, social i d'aprendre a aprendre.

La matèria d'Anàlisi Musical, en el seu vessant pràctic interpretatiu, no ha de tindre com a objectiu limitar-se a la reproducció fidedigna d'obres musicals diverses, sinó també, buscar breus fragments o obres curtes que exemplifiquen el que s'anàlitz pel que fa a elements organitzatius, com ara fragments que representen una textura o una melodia analitzada, o bé obres curtes amb una estructura definida, ternària, binària o rondó, per exemple. La improvisació i la creació també seguiran aquesta directriu, i buscaran sempre com a eix central la creativitat amb els elements i les estructures analitzades.

D'altra banda, si els diversos agrupaments són importants, els espais on conflueixen també són de vital importància. Els mitjans audiovisuals són necessaris per propiciar l'escolta analítica i el suport visual, així com altres recursos digitals per a la cerca d'informació, edició musical, investigació o preparació i exposició de projectes. També és necessari disposar d'instruments musicals d'aula diversos per adaptar a la pràctica el que s'ha analitzat, així com mitjans de gravació sonora.

El nexa d'unió amb l'entorn del centre i el fet de propiciar projectes derivats de l'anàlisi musical en relació amb el context i les situacions reals de l'alumnat han de ser una constant per a propiciar aprenentatges significatius. En primer lloc, fent difusió dels productes que es realitzen, tant al mateix centre com a les famílies. Alguns exemples poden ser concerts comentats, una revista de crítica musical, vídeos divulgatius multimèdia d'explicació o una anàlisi de propostes musicals diverses, un pòdcast per a explicar obres musicals o gravacions de creacions musicals a partir de determinades estructures apreses. En segon lloc, buscant la col·laboració amb altres organismes culturals externs al centre i persones expertes en la matèria, músics professionals, compositors, productors, crítics musicals, musicoterapeutes o musicòlegs, ja que l'anàlisi musical, com a matèria, ha de motivar precisament l'accés a aquestes especialitzacions.

De la mateixa manera, tot i que el gros de la matèria se centre en la visualització i l'anàlisi auditiva d'obres gravades, s'ha de fomentar l'assistència a actuacions musicals en viu que possibiliten l'anàlisi i la vivència de la mateixa interpretació.

Pel que fa a la contribució de la competència digital, és important oferir recursos digitals i suports audiovisuals per a la cerca d'informació, investigació o exposició, per al visionat i l'anàlisi auditiva o per a la gravació i la producció de les aplicacions pràctiques fetes a l'aula.

Pel que fa a l'avaluació dels criteris proposats en aquest document, ha de ser una eina de millora i s'han de tindre en compte aspectes com ara l'avaluació entre iguals i l'autoavaluació amb la finalitat que l'alumnat prenga consciència d'on parteix, dels resultats obtinguts i de la seua evolució, desenvolupant una millora de la competència emprenedora. Amb aquest propòsit, s'hauran d'utilitzar diversitat d'instruments d'avaluació relacionats amb el que es vol avaluar: rúbriques, qüestionaris, exàmens, fitxes analítiques, diaris d'aula, exposicions o anàlisis de gravacions.

El treball d'anàlisi d'elements i estructures que conformen una obra musical és la base per a la relació amb un determinat estil musical i context i possibilitarà l'adaptació pràctica d'aquests per a experimentar i expressar el que s'ha après, de manera que contribueix a desenvolupar un sentit crític aplicat a l'argumentació, tant en propostes orals com escrites, que contribueixen a la millora de la competència lingüística, plurilingüe i a la consciència i l'expressió cultural, sempre amb la base del respecte a la diversitat d'opinions i manifestacions artístiques.

Aquestes situacions d'aprenentatge contribueixen a la consecució dels reptes i els desafiaments del segle XXI i al desenvolupament competencial desitjat en finalitzar el Batxillerat.

D'altra banda, seguint el Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA) s'ha d'aconseguir una inclusió efectiva i minimitzar barreres físiques, sensorials, cognitives i culturals que hi puguin haver a l'hora de dur a terme les diferents propostes i activitats, tant de materials com d'accés, tenint en compte la diversitat de l'alumnat.

5. Criteris d'avaluació

5.1. Competència específica 1

Identificar els diversos elements tècnics que conformen una obra musical i analitzar-ne, mitjançant diverses aproximacions, les característiques i funcions en l'organització global.

1r curs	2n curs
5.1.1. Distingir els elements tècnics que conformen una obra musical a través de l'escolta activa i partitures.	5.1.1. Analitzar una obra musical, basant-se en les característiques i les funcions dels seus elements tècnics.
5.1.2. Analitzar les característiques musicals bàsiques d'una obra musical a través dels elements que la conformen.	5.1.2. Comparar els elements tècnics i les característiques musicals de diverses obres, establint analogies i diferències.
5.1.3. Utilitzar, de manera guiada, partitures, altres formats gràfics i recursos digitals, com a eines de suport per a l'anàlisi auditiva.	5.1.3. Utilitzar, amb autonomia, partitures, altres formats gràfics i recursos digitals, com a eines de suport per a l'anàlisi auditiva.

5.2. Competència específica 2

Analitzar l'organització estructural d'una obra musical, establint relacions amb l'estil, el gènere i el context de creació on pren forma i es desenvolupa, valorant i respectant la diversitat cultural.

1r curs	2n curs
5.2.1. Analitzar les estructures formals més rellevants, els seus procediments generadors i les seues característiques compositives en obres musicals diverses.	5.2.1. Identificar els principals gèneres i estils musicals, a través de les seues particularitats formals.
5.2.2. Reconèixer les característiques musicals que assignen una obra a un estil, a través de propostes musicals representatives.	5.2.2. Associar les característiques musicals que assignen una obra a un estil, identificant, de manera autònoma l'estructura formal.
5.2.3. Distingir en diverses propostes musicals els condicionants artístics, històrics i socials del període on s'emmarquen.	5.2.3. Argumentar i comparar els condicionants artístics, històrics i socials de diverses propostes musicals, descrivint les funcions i les característiques.

5.3. Competència específica 3

Fer comentaris i crítiques musicals de manera argumentada i amb una terminologia adequada, mostrant actitud de respecte cap a les opinions alienes i desenvolupant un pensament crític.

1r curs	2n curs
5.3.1. Expressar una opinió pròpia, informada i fonamentada sobre les obres analitzades, amb un vocabulari adequat, mostrant actitud de respecte cap a les opinions alienes.	5.3.1. Expressar de manera argumentada, judicis personals sobre les obres analitzades, amb una terminologia adequada.

5.3.2. Comparar distintes versions d'una mateixa obra des del punt de vista de la interpretació, analitzant els factors que expliquen les diferències.	5.3.2. Investigar i seleccionar de manera fonamentada, la informació més adequada en mitjans analògics i digitals.
5.3.3. Elaborar i exposar ressenyes musicals, respectant els drets d'autor i la propietat intel·lectual.	5.3.3. Publicar, amb actitud crítica, crítiques musicals i comentaris analítics propis escrits i orals, respectant els drets d'autor i la propietat intel·lectual.

5.4. Competència específica 4

Construir propostes musicals basades en elements musicals i estructures formals conegudes, mitjançant la veu, el cos, instruments o mitjans digitals, manifestant emocions i sentiments.

1r curs	2n curs
5.4.1. Reproduir amb la veu, el cos i instruments, individualment o en grup, fragments musicals breus relacionats amb els components que són objecte d'anàlisi.	5.4.1. Improvisar breus estructures musicals partint de l'anàlisi dels seus elements.
5.4.2. Crear composicions musicals breus i aplicar, de manera aïllada, els diversos elements melòdics, rítmics, harmònics i formals que articulen una obra musical.	5.4.2. Crear composicions musicals combinant els diversos elements melòdics, rítmics, harmònics i formals que articulen una obra musical.
5.4.3. Utilitzar, de manera guiada, les tecnologies digitals per a la creació musical.	5.4.3. Utilitzar, amb solvència, les tecnologies digitals per a la creació musical.

5.5. Competència específica 5

Elaborar projectes musicals d'investigació i divulgació basats en l'anàlisi musical, fent ús d'eines TIC en diversos contextos i formats, generant implicacions en l'entorn social i afavorint la integració de la música en projectes artístics.

1r curs	2n curs
5.5.1. Elaborar projectes d'anàlisi musical basats en la investigació, de manera guiada, tenint en compte la contextualització.	5.5.1. Proposar i elaborar projectes d'anàlisi musical interdisciplinaris utilitzant els coneixements adquirits en diverses disciplines.
5.5.2. Utilitzar, de manera guiada, eines i recursos digitals diversos, i respectar les llicències d'ús i la normativa de protecció de dades i autoria.	5.5.2. Utilitzar, amb solvència, diverses eines i recursos digitals, practicant un consum digital responsable.

5.5.3. Identificar les funcions de la música en combinació amb altres formes d'expressió artística.

5.5.3. Analitzar els usos terapèutics de la música en diverses obres a partir de les seues característiques.

ARTS ESCÈNIQUES I i II

1. Presentació.

Les arts escèniques formen part de la història de les societats i contribueixen al desenvolupament social i humà perquè tenen un paper important en l'expressió i la preservació dels valors estètics i culturals de les societats i de la identitat dels pobles.

Les arts escèniques actuals han experimentat una evolució, de manera que a tota la tradició ancestral del teatre, el fet dramàtic o de la dansa s'ha sumat una concepció oberta i ampla del fet escènic que trenca els límits dels espais tradicionals i inclou experiències artístiques que poden ser anomenades arts d'acció o performatives, que presenten de vegades una absència de dramàtúrgia narrativa i s'enfoquen més en l'acció per a la reflexió dels participants.

Però, atenent la diversitat de corrents en el panorama actual, ens referirem a les arts escèniques com un terme inclusiu que fa referència al teatre i la dramatització, la dansa i les anomenades arts d'acció o performatives.

Les arts escèniques, a més de ser un mitjà d'expressió artística i de comunicació, és sobretot una forma de coneixement que beu tant de la intel·ligència racional i sensible, com de les capacitats vivencials i conceptuals.

La pràctica de les arts escèniques, el teatre, la dansa o les arts performatives ofereix l'accés al món de la imaginació i permet que les persones desenvolupen la seua creativitat mitjançant l'aplicació combinada de la sensibilitat i la racionalitat i contribueix a desenvolupar la identitat, l'autoexpressió, la integració de la personalitat i el pensament.

Contribueixen a la construcció de la identitat dels estudiants, ja que aprofiten tots els aspectes del jo —cos, veu, gestos, imaginació creativa, cultura i valors— la relació amb els altres, la interacció amb l'entorn, així com diferents aspectes de la intel·ligència per a percebre, comprendre, representar i interpretar la realitat, i transmetre les idees, els valors i els somnis propis mitjançant uns llenguatges simbòlics específics en situacions diverses de creació.

La història i l'evolució de les arts escèniques permeten rastrejar el desenvolupament de les formes d'expressió adoptades per aquests llenguatges simbòlics al llarg dels segles. El seu estudi és un dels mètodes més efectius per a desenvolupar, afirmar i salvaguardar la identitat cultural col·lectiva i alhora per a obrir-se al coneixement i el respecte de la diversitat i la riquesa de les cultures del món.

La matèria Arts Escèniques contribueix d'una manera inequívoca al perfil competencial de l'alumnat en finalitzar el batxillerat, especialment pel que fa a l'assoliment de la competència en consciència i expressió culturals.

Aquesta competència clau suposa valorar i respectar la manera en què les idees i els significats són expressats i comunicats de manera creativa en les diferents societats. Alhora, demana de les persones la implicació en la comprensió, el desenvolupament i l'expressió de les idees pròpies i el paper que desenvolupen les persones en la societat, de maneres diverses i en diversos contextos.

La funció contemporània de les arts escèniques és bàsicament integradora i relacional, ja que pretenen connectar amb tots els substrats de la realitat que compartim, i no tan sols romandre com una manifestació de "l'alta cultura".

Les arts escèniques ajuden l'alumnat adolescent a comprendre la identitat pròpia en desenvolupament continu, el patrimoni en un context de diversitat cultural i la forma com l'art i altres manifestacions culturals són una manera de veure el món i de transformar-lo.

La contribució de les arts escèniques resulta rellevant pel que fa a la competència en comunicació lingüística i a la competència plurilingüe, pel que comporta en la interacció oral i escrita adequada en àmbits, contextos i amb propòsits comunicatius diversos. De fet, en el teatre, per exemple, la paraula, és a dir, el llenguatge verbal succeeix juntament amb el cos i el moviment, l'espai i el temps, i forma part indestruïble